

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

**БЕЗБЈЕДНОСНИ ИЗАЗОВИ, РИЗИЦИ И ПРИЈЕТЊЕ У
ПРОЦЕСУ НАСТАЈАЊА НОВОГ СВЈЕТСКОГ ПОРЕТКА**

ЗБОРНИК РАДОВА

ИЗДАВАЧ:

Независни универзитет Бања Лука
Факултет за безбједност и заштиту Бања Лука

ЗА ИЗДАВАЧА:

Проф. др Слободан С. Жупљанин

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Проф. др Жарко Ђулибрк

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Проф. др Слободан С. Жупљанин, предсједник – Факултет за безбједност и заштиту Бања Лука
Проф. др Драгомир Кесеровић, члан – Факултет за безбједност и заштиту Бања Лука
Проф. др Крстан Боројевић, члан
Проф. др Велибор Бајичић, члан
Проф. др Жарко Ђулибрк, члан
Проф. др Драган Гаћеша, члан
Проф. др Љиљана Комленовић, члан
Проф. др Младен Достанић, члан
Доц. др Сузана Малешић, члан
Доц. др Жељко Зорић, члан

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

Академик проф. др Миодраг Симовић, предсједник – Факултет за безбједност и заштиту Бања Лука
Проф. др Зоран Кековић, члан – Факултет безбедности Београд
Проф. др Душко Вејновић, члан – Факултет безбједности наука Бања Лука
Проф. др Љубинко Митровић, члан – Правни факултет Бања Лука
Проф. др Јелена Гускова, члан – Руска академија наука и умјетности Москва
Проф. др Момчило Сакан, члан – Независни универзитет Бања Лука
Проф. др Здравко Скакавац, члан – Факултет за правне и пословне студије Нови Сад
Проф. др Нецад Корајлић, члан – Факултет за криминал., криминол. и сиг. студије, Сарајево
Проф. др Оливер Бакрески, члан – Филозофски факултет Скопље
Проф. др Томо Борисов, члан – ВУСИ Пловдив, Република Бугарска
Проф. др Војин Пилиповић, члан – Факултет за правне и пословне студије Нови Сад
Проф. др Весна Николић, члан – Факултет заштите на раду Ниш

ЛЕКТОР

Проф. др Игор Симановић

ШТАМПА

Графид Бања Лука

ЗА ШТАМПARIЈУ

Бранислав Иванковић

ТИРАЖ:

300 примјерака

**НЕЗАВИСНИ УНИВЕРЗИТЕТ БАЊА ЛУКА
ФАКУЛТЕТ ЗА БЕЗБЈЕДНОСТ И ЗАШТИТУ**

НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

**БЕЗБЈЕДНОСНИ ИЗАЗОВИ, РИЗИЦИ И
ПРИЈЕТЊЕ У ПРОЦЕСУ НАСТАЈАЊА
НОВОГ СВЈЕТСКОГ ПОРЕТКА**

ЗБОРНИК РАДОВА

Бања Лука, 21. 9. 2023.

Садржај

АУТОРИТАРНИ ПОПУЛИЗАМ СПИРАЛА КРИМИНАЛА, МРЖЊЕ И СУКОБА <i>Проф. др Душко Вејновић, Проф. др Неџад Башић</i>	9
АКТУЕЛНИ БЕЗБЕДНОСНИ ИЗАЗОВИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ГЛОБАЛНОМ СУКОБУ ИСТОКА И ЗАПАДА <i>Проф. др Самед Каровић, Јованка Тошић</i>	17
САВРЕМЕНИ БЕЗБЈЕДНОСНИ ИЗАЗОВИ, РИЗИЦИ И ПРИЈЕТЊЕ У БИХ И РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ <i>Проф. др Слободан С. Жупљанин</i>	31
БЕЗБЈЕДНОСТ БАЛКАНА - НОВЕ БЕЗБЈЕДНОСНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ <i>Проф. др Драгомир Кесеровић, Маја Гламочанин</i>	47
РАСПРОСТРАЊЕНОСТ ЗЕМЉОТРЕСА И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА БЕЗБЈЕДНОСТ ДРЖАВА И РЕГИОНА У СВИЈЕТУ <i>Проф. др Жарко Ђулибрк</i>	59
ОДЛУЧИВАЊЕ – КЉУЧНА АКТИВНОСТ ПЛАНИРАЊА <i>Проф. др Младен Достанић, Доц. др Небојша Боројевић</i>	69
ЦИВИЛНА ЗАШТИТА И СКЛАЊАЊЕ СТАНОВНИШТВА У НОВИМ БЕЗБЈЕДНОСНИМ ИЗАЗОВИМА <i>Доц. др Драгиша Јуришић</i>	81
БУДУЋНОСТ ПРИВАТНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ПОСМАТРАНА КРОЗ ПРИЗМУ САВРЕМЕНИХ БЕЗБЈЕДНОСНИХ ИЗАЗОВА <i>Доц. др Жељко Зорић</i>	99
БЕЗБЈЕДНОСНИ ИЗАЗОВИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У НОВОЈ БЕЗБЈЕДНОСНОЈ ИНФРАСТРУКТУРИ СВИЈЕТА <i>Др Горан Максимовић</i>	109
СИСТЕМИ КОЛЕКТИВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ И ЊИХОВА ПРИМЈЕНА <i>Јадранка Стојановић, МА</i>	119
ИДЕНТИФИКАЦИЈА САВРЕМЕНИХ БЕЗБЕДНОСНИХ ИЗАЗОВА, РИЗИКА И ПРЕТЊИ У СТРАТЕШКИМ ДОКУМЕНТИМА <i>Проф. др Божидар Форца</i>	135

КОМУНИКАЦИЈА У КРИЗНИМ УСЛОВИМА: СМЕРНИЦЕ И ПРЕПОРУКЕ <i>Проф. др Весна Николић, Тамара Вукић, МА</i>	151
СУБЈЕКТИВНО-ОБЈЕКТИВНИ ПОГЛЕД НА НЕУСПЕЛЕ ДРЖАВЕ - ПОСТЈУГОСЛОВЕНСКА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА <i>Проф. др Бериша Хатиџа, Небојша Јовановић, Драган Стевановић</i>	169
ПРЕТЊЕ ПО СВЕТСКИ МИР И БЕЗБЕДНОСТ <i>Проф. др Оливер Бакрески, Мр Лета М. Барџиева</i>	179
ПОЧЕТАК МИЛЕНИЈУМА И УРУШАВАЊЕ СИСТЕМА КОЛЕКТИВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ <i>Проф. др Предраг Павлићевић, Проф. др Аџо Бобић</i>	193
ПЕРСПЕКТИВЕ ЕНЕРГЕТСКЕ САМОДОВОЉНОСТИ И ТРАНЗИЦИЈЕ КОРИШЋЕЊЕМ ВОДНИХ СНАГА <i>Доц. др Бранислава Б. Матић</i>	203
ЕКСТРЕМНЕ ДЕСНИЧАРСКЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ У РЕГИОНУ ЗАПАДНОГ БАЛКАНА <i>Доц. др Данијела Лакић</i>	215
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА У МЕХАНИЗМУ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ <i>Доц. др Радислав Јовичић</i>	229
СИСТЕМИ КОЛЕКТИВНЕ БЕЗБЈЕДНОСТИ <i>Др Горан Пролић</i>	249
КРИВИЧНА ДЈЕЛА ТЕРОРИЗМА У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ <i>Академик проф. др Миодраг Н. Симовић, Проф. др Владимир М. Симовић</i>	269
САНКЦИЈЕ У XXI ВИЈЕКУ С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА САНКЦИЈЕ ПРЕМА РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ – ПРЕВЕНТИВНИ ИНСТРУМЕНТ ЕКОНОМСКО-ПОЛИТИЧКЕ ПРИРОДЕ ИЛИ ПУКО СРЕДСТВО СИЛЕ? <i>Проф. др Љубинко Митровић</i>	281
ПРАВО НА ЗАШТИТУ ЗДРАВЉА У СИСТЕМУ ЉУДСКИХ ПРАВА <i>Проф. др Милена Симовић, Проф. др Марина М. Симовић</i>	293
САЈБЕР ПРЕТЊЕ КАО НОВИ ИЗАЗОВ У МЕЂУНАРОДНИМ ОДНОСИМА <i>Проф. др Синиша Домазет, Зорана Иветић</i>	305
КОЛИКО КОШТА КРИМИНАЛИТЕТ ИЗ ВИЗУРЕ ЗАТВОРСКОГ СИСТЕМА ? – У ПРИЛОГ ПОТРЕБИ ПРОМЈЕНЕ ПАРАДИГМЕ У БОРБИ ПРОТИВ КРИМИНАЛИТЕТА – <i>Проф. др Љиљана Комленовић, Теодора Рајић, МА</i>	313
ИМПЛИКАЦИЈЕ ВЈЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ НА ОБАВЈЕШТАЈНИ РАД <i>Проф. др Синиша Ђукић</i>	329
DISINFORMATION AS A HYBRID THREAT <i>Krunoslav Antoliš, PhD</i>	339

САЈБЕР КРИМИНАЛ КАО ГЛОБАЛНА БЕЗБЈЕДНОСНА ПРИЈЕТЊА ПОСЛИЈЕ 24. ФЕБРУАРА 2022. ГОДИНЕ <i>Доц. др Сузана Малеших, Бојан Вуковић, Дражен Вишињић</i>	353
ПРИМЈЕНА ИНФОРМАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У САВРЕМЕНИМ СИСТЕМИМА БЕЗБЈЕДНОСТИ <i>Душка Зорић, МА</i>	371
ЉУДСКА ПРАВА И НОВИ СВЈЕТСКИ ПОРЕДАК <i>Слободанка Кршић, МА</i>	379
<i>Теодора Рајић, МА</i>	379
САЈБЕР КРИМИНАЛ КАО БЕЗБЈЕДНОСНИ ИЗАЗОВ <i>Амир Хаџимуџић</i>	383

АКТУЕЛНИ БЕЗБЕДНОСНИ ИЗАЗОВИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ГЛОБАЛНОМ СУКОБУ ИСТОКА И ЗАПАДА

Проф. др Самед Каровић

Универзитет Едуконс, Факултет за студије безбедности
karovic.samed@gmail.com

Јованка Тошић

Универзитет Едуконс, Факултет за студије безбедности
tosicjovanka@gmail.com

***Апстракт:** Актуелни безбедносни изазови који се непосредно односе на простор Западног Балкана, првенствено укључујући Републику Србију, веома су различити и комплексни. То првенствено укључује геополитичке тензије, криминалне активности, тероризам, нарушавање територијалног интегритета и миграције.*

У раду се описују најзначајнији елементи безбедносних изазова са којима се Република Србија суочава у актуелном тренутку сукоба Истока и Запада. Глобални сукоб између Истока и Запада има додатне импликације на безбедност, а односи са великим светским силама могу бити кључни фактори у одређивању правца развоја безбедносних изазова у Републици Србији и околним земљама.

У раду се тежишно разматрају аспекти геополитичког положаја Републике Србије, питања Косова и Метохије, информациона безбедност Републике Србије, економски изазови Републике Србије и илегална миграција и кријумчарење људи. Да би се разумело актуелно стање, важно је напоменути да су поменути елементи у сталној промени и битно је пратити информације из релевантних извора, како би се располагало актуелним информацијама о безбедносним питањима у Републици Србији.

***Кључне речи:** безбедност, безбедносни изазови, сукоби, Република Србија,*

УВОД

Безбедносни изазови у актуелном тренутку за Републику Србију веома су сложени и комплексни, посебно имајући у виду сукоб између Истока и Запада. Схватање и разумевање положаја у коме се налази Република Србија намеће и одговарајуће сагледавање и идентификовање кључних безбедносних изазова које Србија треба да има у виду, како би обезбедила континуитет развоја, сачувала мир и безбедност и „пронашла“ своје место у европским интеграцијама.

Идентификовање и комплексна анализа утицајних чинилаца на безбедносне изазове са којима се Република Србија суочава, омогућиће и креирање јасне политике и стратегије деловања у променљивим и сложеним временима која су пред Републиком Србијом и њеним грађанима. У том смислу, идентификовани су кључни безбед-

носни изазови Републике Србије који су релевантни за дати тренутак, а обухватају: геостратегијски положај Републике Србије, статус Косова и Метохије, информациону безбедност Републике Србије, економске изазове Републике Србије и илегалну миграцију и кријумчарење људи.

Посебно је индикативно питање за Републику Србију које се тиче њеног статуса у оквиру различитих безбедносних и политичко-економских интеграција, првенствено имајући у виду однос према НАТО савезу и Европској унији. Та питања имплицирају и безбедносне изазове, а посебно однос према Русији и Кини, што у актуелном наративу треба имати у виду.

1. ГЛОБАЛНИ СУКОБ ИСТОКА И ЗАПАДА

Потпуно разумевање безбедносних изазова са којима се сусреће Република Србија могуће је схватити кроз актуелне односе Истока и Запада. Оно што карактерише тренутне односе јесте руска војна интервенција у Украјини. Импликација те, како је Русија назива, специјалне војне операције, има последице по глобалне односе у свету. Такође, треба нагласити да нема директног глобалног сукоба између Истока и Запада.

Важно је истаћи да односи између различитих региона у свету могу бити сложени и да се често мењају. Током историје било је различитих конфликта, сукоба и напетости у различитим деловима света, укључујући Исток и Запад.

Терминолошко разумевање појмова „Исток“ и „Запад“ често се користи у геополитичким терминима, како би се описале разлике између различитих регија света у погледу културе, политике, религије и економије. Међутим, идеја о сукобу између Истока и Запада, као глобалних ентитета, ипак није нужно тачна.

Уместо тога, постоји низ регионалних сукоба и тензија широм света који укључују различите комбинације држава, група и интереса. На пример, могу се видети сукоби на Блиском истоку, као што су сукоби у Сирији, Ираку и Јемену, који укључују мешавину локалних, регионалних и глобалних актера.

Ипак, најновији сукоб у Украјини показује неке друге елементе. Како је истакла Кешански И., цитирајући бившу службеницу америчког Савета за националну безбедност и стручњака за Русију Фиону Хил, која је током предавања на конференцији Ленарт Мери 2023, названој по бившем естонском председнику, говорила о томе како је „замор од Америке“ широм света после рата против тероризма обновљен учешћем САД у рату у Украјини. Како је рекла, „рат у Украјини је рат који мења свет или систем“. Хил даље наводи: „Уклопио је површинске детаље и разоткрио недостатке и линије раседа у међународном поретку. То није сукоб 21. века. То је ретроградни рат – оно за шта се надамо да ће бити крајњи грч европских конвулзија које су потресле остатак света у 20. веку због претходне меркантилистичке доминације Европе и империјалних освајања“ (Кешански, 2023).

Контекст тврдњи да сукоб у Украјини показује сукоб Истока и Запада, треба, како је истакла Кешански И., цитирајући поново Фиону Хил, јесте, према њеним речима, „Владимир Путин и Москва се боре у Украјини да поврате контролу над бившом колонијалном територијом без које је Русија остала крајем 20. века“. „[...] Путин верује да Русија није само држава наследница, већ 'држава у континуитету' Руске империје и Совјетског Савеза. И заиста, тако смо сви признали Русију након распада СССР-а у децембру 1991. Ова чињеница много објашњава садашњост. Русија је последње конти-

нентално царство у Европи – каже Хил и подсећа како су се након великих ратова распадао царства попут Отоманског, Аустроугарског, Британског. Совјетски Савез, Руско царство, коначно се распао на крају Хладног рата, али не у главама Владимира Путина и његове кохорте – каже она. У тексту се даље истиче „[...] како је од краја Хладног рата, САД стајала сама као глобална суперсила, али је свет сада уморан од таквог поретка“ (Кешански, 2023).

Овоме треба додати да постоје разлике између земаља Истока и Запада у погледу политичких система, идеологија, вредности и интереса. Ове разлике могу довести до дипломатских напетости и сукоба у одређеним ситуацијама, али није могуће прецизно описати их као глобални сукоб између Истока и Запада.

Важно је напоменути да је свет комплексно место и да се геополитичке динамике стално мењају. Не располаже се са довољно поузданих показатеља и података да би се са сигурношћу могли извући закључци у глобалном сукобу Истока и Запада, али све указује на могућност да се ситуација промени у будућности.

2. БЕЗБЕДНОСНИ ИЗАЗОВИ

Разумевање појма „безбедносни изазови“ треба схватити у смислу да се односи на ситуације, проблематику или факторе који угрожавају или доводе у питање безбедност и стабилност неког система, организације или друштва. Ови изазови могу бити различити по природи и обухватају широк спектар подручја, укључујући политику, војну сферу, економију, технологију, друштвене промене и друге аспекте.

Из перспективе међународних односа, безбедносни изазови често се односе на претње које могу угрозити националну безбедност неке државе. То могу бити војни сукоби, тероризам, ширење оружја за масовно уништење, сајбер напади, трговина наркотицима, миграције и слично. Ови изазови захтевају пажњу и сарадњу међу државама како би се очувала стабилност и безбедност у глобалном окружењу.

Дакле, безбедносни изазови су проблеми или претње које могу угрозити безбедност, стабилност или функционисање система, организација или друштава, било на глобалном, националном или организационом нивоу. Идентификација, анализа и решавање ових изазова захтевају одговарајуће мере, политике и сарадњу свих релевантних актера.

У конкретном случају, за потребе рада, идентификовани су неки безбедносни изазови који могу угрозити Републику Србију у актуелном тренутку. Оно што је карактеристично за идентификоване изворе, односи се на различитост природе и извора, а укључује: геополитички положај Републике Србије; статус Косова и Метохије; информациону безбедност Републике Србије; економске изазове Републике Србије и илегалне миграције и кријумчарење људи.

Наравно, ово су само најважнији од многобројних безбедносних изазова са којима се Република Србија суочава. Они захтевају различите стратегије, сарадњу међу државама и међународним организацијама, као и пажљиво планирање и реаговање како би се осигурала безбедност и стабилност.

2.1. ГЕОПОЛИТИЧКИ ПОЛОЖАЈ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

О геополитичком положају Републике Србије написано је много чланака и много књига. Конкретно се разматра само онај аспект као безбедносни изазов Републике Србије. Дакле, Република Србија се налази на Балканском полуострву, што јој даје стра-

тешки положај на раскршћу између Истока и Запада. Геополитички, Србија је кључни играч у Југоисточној Европи, са границама које се граниче са седам суседних земаља.

Како је истакла Вученовић В.: „Географски посматрано, Србија заузима централно место на Балканском полуострву. Као земља југоисточне Европе, она се налази на раскрсници значајних саобраћајница, путева, речних токова, представљајући тако чвориште у коме се укрштају различити, и кроз историју, најчешће супротстављени религијски, национални и цивилизацијско-културолошки утицаји. Ови побројани фактори (а има их много више), одређују у савремено време нашу земљу као простор повећане геополитичке динамике и нестабилности“ (Вученовић, 2021).

С обзиром на своју позицију, Србија има дугу и комплексну историју односа са својим суседима, као и са великим силама и међународним организацијама. Током векова, Србија је била под утицајем различитих цивилизација и култура, што је допринело разноврсности њеног културног наслеђа. Такође, како наводи Вученовић В., „[...] са територијом нешто већом од 88 хиљада квадратних километара, Србија спада у ред мањих земаља. [...] Припадност кругу земаља релативно мањег геополитичког значаја (уколико за параметар узимамо природно-географске карактеристике), одређена је чињеницом да Србија има изразито континенталан карактер. С обзиром на то да њена територија не излази на море, њен укупни положај и капацитети су ограничени, ослабљени и рањиви, те се, у том погледу, Србија може сврстати у ред геополитички „дефектних“ земаља“ (Вученовић, 2021).

Србија се налази у југоисточној Европи, на Балканском полуострву. Граничи с осам суседних земаља: Мађарском на северу, Румунијом на истоку, Бугарском на југоистоку, Македонијом на југу, Албанијом на југозападу, Црном Гором на западу, те Босном и Херцеговином и Хрватском на западу. Управо због овог, „[...] савремени геополитички положај Србије, у знатној мери одређен је и чињеницом да се граничи са чак осам земаља, што је сврстава у ред држава са највећим бројем суседа. Овај податак би се, у први мах, могао протумачити као афирмативан, јер указује на богатство разноврсних веза, интеракција и интеграција које наша земља остварује у региону, [...] посматрано из донекле другачије перспективе, он, нажалост, указује и на геополитичку изложеност и рањивост Србије пред потенцијалним нартајима појединих суседних држава које су, како кроз већи део новије историје испољавале, тако и данас испољавају јасне геополитичке и територијалне претензије према традиционално српским територијама и просторима“ (Вученовић, 2021).

Треба нагласити да је њена локација кључна јер утиче на привредну, политичку и безбедносну динамику региона. Србија је традиционално усмерена ка истоку, са јаким културним и економским везама са Русијом, Кином и другим земљама у Азији. Међутим, у последњих неколико деценија, Србија је показала све већи интерес за сарадњу са земљама Запада, посебно са Европском унијом.

Укратко, геополитички положај Републике Србије обликован је њеном локацијом, регионалним везама, процесом приступања ЕУ, односима с Русијом и косовским питањем. Сви ови фактори утичу на спољну политику, безбедност и привреду Србије, те обликују њену позицију у региону и свету.

Поред тога, Србија је и кључни играч у региону због своје величине, броја становника и стратешког положаја. Србија је значајна за стабилност Балкана, а њена политика и одлуке имају утицај на целокупну ситуацију у региону.

На крају, може се закључити, како је истакла Вученовић В., „[...] геополитичка надметања представљају константу у историји балканских држава, које, с обзиром на своју величину и ресурсне капацитете, представљају, у различитом степену, или пуне експоненте великих сила, или, пак, међународне субјекте ограничене самосталности који своје интересе покушавају да остваре у пресеку и преклапању интереса и утицаја више великих сила”.

Из тог разлога, на геополитичку рањивост Србије у знатној мери утичу и велике силе (које у теорији називамо *геополитичким играчима*), традиционално присутне са својим различитим геополитичким концепцијама, интересима и утицајима које остварују на простору Балкана.

„Стална заинтересованост глобалних и регионалних геополитичких играча за простор који насељава српско становништво и стално сукобљавање њихових геополитичких интереса на Балканском полуострву, ипак показују да Србија има много већи геополитички значај него што би се то могло закључити летимичним погледом на природно-географске карактеристике земље“ (Вученовић, 2021).

Позиција Србије на раскршћу Истока и Запада доноси јој, како изазове, тако и прилике у домену политике, економије и културе, што чини њен положај веома важним и комплексним у глобалним кретањима.

Кључно питање у геополитичком положају Републике Србије јесте Косовско питање. Након спровођења антитерористичке операције Војске Србије и Црне Горе над снагама тзв. Ослободилачке војске Косова (ОВК), 1998–1999. године, Косово је прогласило независност 2008. године. Међутим, Србија не признаје независност Косова и сматра га својом покрајином. Ово питање има дубоке политичке, безбедносне и привредне последице за Србију и њен геополитички положај у региону. Наравно, поред Косовског питања, постоје и други утицајни фактори који непосредно произилазе из геополитичког положаја Републике Србије, а тичу се првенствено европских инеграција, односно чланства у ЕУ, односа са Русијом и регионалне и међународне сарадње.

Укратко, геополитички положај Србије је комплексан и обликује се интеракцијом са различитим регионалним и међународним факторима. Кључни изазови укључују европске интеграције, нормализацију односа са Косовом и одржавање стабилности у региону Балкана.

2.2. СТАТУС КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

Косово и Метохија представља спорну територију Републике Србије. Како је нагласила Вученовић В., „[...] врхунац атлантистичког геополитичког антагонизма према Србији и српском питању на Балкану, испољен чином НАТО бомбардовања Савезне Републике Југославије 1999. године. Ова здружена војна операција без преседана у новијој историји, спроведена мимо одлуке Савета безбедности Уједињених нација, легитимизовала је до тада непознату праксу тзв. ’хуманитарних интервенција’ и ’превентивних војних удара’ у које би се Северноатлантски савез упуштао у ситуацијама када би (по слободној процени) установио како власт одређене земље крши међународно-правне (хуманитарне) норме“ (Вученовић, 2021).

Северноатлантски савез (НАТО) је 1999. војно интервенисао у сукобу на Косову како би зауставио тобоже насиље, а Косово се нашло под контролом Уједињених нација. Косово је територија која је једнострано прогласила независност од Србије 2008. године, али Србија не признаје ту независност и сматра Косово својом аутономном покрајином.

Овај потез препознао је значајан број земаља, укључујући Сједињене Државе и многе земље чланице Европске уније.

Постоји међународна подељеност у вези са статусом Косова. До сада је више од 100 земаља, укључујући Сједињене Америчке Државе и већину земаља Европске уније, признало Косово као независну државу. Међутим, неке друге земље, укључујући Русију, Кину, Индију, Србију и део земаља ЕУ, не признају Косово као независну државу.

Косовска влада контролише већи део територије Косова, али на северу земље постоји етничка српска заједница која има одређену аутономију. Односи између Косова и Србије су и даље напети, али су постигнути одређени споразуми у циљу нормализације односа, као што је Бриселски споразум 2013. године. Практично, од Бриселског споразума постоје два паралелна система. На скоро целој територији Косова и Метохије функционишу албанске (косовске) полицијске снаге. На Северу Косова, који од остатка ове територије раздваја река Ибар, налазе се четири српске општине (Северна Косовска Митровица, Звечан, Лепосавић и Зубин Поток), где остаје српска полиција, функционишу српски судови и локални избори се одржавају према законима Републике Србије.

Поред четири северне општине, постоји још осам српских општина расутих по територији Косова и по Метохији (Ранилуг, Штрпце, Ново Брдо, Грачаница, Клокот и Партеш), тзв. енклаве, уз још нека мања места која немају статус општина (Осојане, Гораждевац...). Већи број људи живи у енклавама него на Северу Косова (Слика 1).

Слика 1: Етничка распрострањеност становништва Косова и Метохије 2005. према подацима ОЕБС-а (називи општина написани су на руском језику)

Извор: <https://sr.wikipedia.org/sr>

Положај српске заједнице на Косову од 1999. године одређује више објективних фактора: отежана слобода кретања, сиромаштво као последица одласка највећег послодавца

за српску заједницу – државе Србије, чести напади на грађане Косова српске националности итд. (Хелсиншки одбор, 2008).

Данашњи формални статус Косова и Метохије (КиМ) је, како истиче Кутлешић М. В., „[...] привремени међународни протекторат који је у саставу Републике Србије, на основу Резолуције 1244 Савета безбедности ОУН, [...] то је статус одвојене државе са ограниченим суверенитетом и са непотпуним признањем и статусом у међународним односима и организацијама. [...] Тај статус је привремен јер се мора окончати постизањем коначног решења статуса, какво год оно буде. То је разлог зашто се воде преговори, али то је и разлог зашто се разматрају различити предлози за постизање тог коначног решења, кад год то било“ (Кутлешић, 2019).

Статус Косова остаје главна спорна тачка између Србије и Косова. Уложени су и улажу се бројни напори да се кроз преговоре пронађе обострано прихватљиво решење, уз посредовање Европске уније и других међународних актера. Међутим, коначног решења или резолуције нема. Битно је напоменути да се ситуација може променити током времена, а у последње време дошло је до одређених тензија и немира у северном делу Косова и Метохије (Северна Косовска Митровица, Звечан, Лепосавић и Зубин Поток), где развој ситуације ескалира доласком косовских снага безбедности. У целокупној ситуацији, кад је у питању статус Косова и Метохије, ово остаје отворено питање и представља кључни безбедносни изазов за Републику Србију.

2.3. ИНФОРМАЦИОНА БЕЗБЕДНОСТ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Безбедност Републике Србије је комплексна тема која обухвата различите аспекте националне безбедности, укључујући војну, полицијску, саобраћајну, кибернетичку и терористичку безбедност.

Како је истакао Стојановић С.: „Информациона безбедност односи се на безбедносне ризике повезане са употребом ИКТ (информационо-комуникационих технологија), укључујући безбедност података, уређаја, информационих система, мрежа, организација и појединаца. У складу с тим, GDPR (General Data Protection Regulation), прописује драконске казне за прекршиоце закона – 20 милиона евра или 4 процената укупног прихода на годишњем нивоу за све субјекте који послују на тржишту ЕУ, укључујући и компаније са седиштем ван ЕУ“ (Стојановић, 2018).

У наставку, Стојановић истиче да „Закон о информационој безбедности (‘Сл. гласник РС’, бр. 6/2016) прописује јасне мере заштите од безбедносних ризика, као и одговорност правних лица у процесима управљања и коришћења ИКТ система. Законски рок за примену овог закона је започео 1. марта 2017. године. Прекршајне одговорности настале због непримене или неадекватне примене овог закона се крећу у распону од 50.000 до 2.000.000 динара за правно, односно од 5.000 до 50.000 за одговорно лице у правном лицу“ (Стојановић, 2018).

Према Закону о информационој безбедности („Сл. гласник РС“, 2019), *информациона безбедност* представља скуп мера које омогућавају да подаци којима се рукује путем ИКТ система буду заштићени од неовлашћеног приступа, као и да се заштити интегритет, расположивост, аутентичност и непорецивост тих података, да би тај систем функционисао како је предвиђено, када је предвиђено и под контролом овлашћених лица.

Закон о информационој безбедности („Службени гласник РС”, број 6/2016, 94/2017 и 77/2019), (у даљем тексту: Закон) створио је основ за успостављање и примену свеобухватног оквира у области информационе безбедности. Законом се уређују мере заштите

од безбедносних ризика у ИКТ системима од посебног значаја, одговорности оператора ИКТ система од посебног значаја приликом управљања и коришћења ИКТ система и одређују се надлежни органи за спровођење мера заштите, координацију између чинилаца заштите и праћење правилне примене прописаних мера заштите.

Према Стратегији развоја информационе безбедности (у даљем тексту: Стратегија), (нажалост истекла је 2020, а друга није урађена): „Развој нових технологија доноси несумњиве користи за друштво, али паралелно са технолошким развојем долазе и нови безбедносни изазови. Према наводима из Стратегије информационе безбедности Европске уније (Cybersecurity Strategy of the European Union), високотехнолошки криминал је врста криминала која је у највећем порасту, а милион људи, укључујући децу, свакодневно буде жртва напада. Хакерски напади на информационе системе могу битно да угрозе пословање предузећа, функционисање државне инфраструктуре и националну безбедност, док су појединци, а пре свега деца, све више изложени ризику од превара, уцена и злостављања путем интернета“ (Влада РС, 2017).

У наставку Стратегије се истиче: „Употреба информационо-комуникационих технологија (ИКТ) од стране државе, привреде и грађана је у порасту и све више послова и активности се заснива на њиховом коришћењу. Државни органи се у великој мери ослањају на информационе системе, који омогућавају лакше и ефикасније обављање послова из њихових надлежности.“

Када је у питању општење органа и странака, треба истаћи да се електронска управа развија, да је број електронских услуга органа јавне власти у порасту, чиме се грађанима омогућује олакшано прибављање различитих докумената који су им потребни. Јавна предузећа која обављају делатности од општег интереса, као и привредна друштва, употребљавају информационе системе у великој мери, а у појединим делатностима, као што је, на пример, делатност производње, дистрибуције и снабдевања електричном енергијом, послови се у знатној мери ослањају на ИКТ системе. Бројне установе, као, на пример, установе у области здравствене заштите, воде евиденције у оквиру својих информационих система. Употреба интернета је у порасту на свим нивоима.

Према подацима Републичког завода за статистику, објављеним у оквиру документа „Употреба информационо-комуникационих технологија у Републици Србији, 2016“, утврђено је да 99,8% предузећа на територији Републике Србије користи рачунар у свом пословању, да 99,8% предузећа има интернет прикључак, а 99,1% има широкопојасну (broadband) интернет конекцију. Према истом извору, 98,6% предузећа користи електронске сервисе јавне управе. Са друге стране, 65,8% домаћинстава поседује рачунар, 64,7% домаћинстава поседује интернет прикључак, а 57,8% домаћинстава у Републици Србији има широкопојасну (broadband) интернет конекцију. Такође, преко 1.510.000 лица користи електронске сервисе јавне управе, а преко 1.450.000 лица куповало је или поручивало робу/услуге путем интернета у последњих годину дана (Влада РС, 2017).

Дакле, информациона безбедност Републике Србије је област која се бави заштитом информација и информационих система државе Србије од различитих претњи, укључујући сајбер нападе, шпијунажу, саботажу и друге облике неовлашћеног приступа или манипулације информацијама. Циљ ове области је да обезбеди поверљивост, интегритет, доступност и аутентичност информација које се користе у државним институцијама.

Кључни елементи који одређују информациону безбедност у Републици Србији могли би се подвести под следеће:

- Кибернетичка безбедност,
- Национални ЦЕРТ,
- Међународна сарадња,
- Образовање и свест о информационој безбедности.

Кибернетичка безбедност је један од кључних аспеката информационе безбедности у Србији. Влада Републике Србије је препознала значај кибернетичке безбедности и предузима мере како би унапредила заштиту информационих система од кибернетичких напада.

Србија има Национални центар за одговор на инциденте у вези са безбедношћу информација и рачунарских система (ЦЕРТ). Ова организација је одговорна за реаговање на кибернетичке инциденте, пружање подршке корисницима и промовисање кибернетичке безбедности у земљи.

Србија сарађује са другим земљама и међународним организацијама у области информационе безбедности. Ова сарадња укључује размену информација, заједничке вежбе и успостављање механизма за превенцију и реаговање на кибернетичке претње.

Влада Републике Србије препознаје важност образовања и подизања свести о информационој безбедности. Постоје иницијативе за едукацију грађана, посебно младих, о безбедном коришћењу информационих технологија и заштити приватности на интернету.

Важно је напоменути да се информациона безбедност стално мења и еволуира, па се мере и политике у овој области континуирано ажурирају и унапређују како би се одговорило на нове претње и изазове.

Главне институције које су одговорне за спровођење стратегије су Министарство унутрашњих послова, Министарство одбране, Служба за информационе технологије и електронску управу (РАТЕЛ), Безбедносно-информативна агенција (БИА) и друге релевантне институције.

Спроводе се мере заштите информационих система од разних врста сајбер напада, укључујући вирусе, хакере, DDoS (engl. Distributed Denial of Service) нападе и друге претње.

Важно је напоменути да се информациона безбедност континуирано развија како би се прилагодила новим технолошким и сајбер претњама. Увек је потребно пратити најновије стандарде и праксе у овој области како би се обезбедила адекватна заштита информација и информационих система.

2.4. ЕКОНОМСКИ ИЗАЗОВИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

„Опоравак светске привреде, како је истакла Радовић З., [...]највише ће зависити од даљег тока пандемије, инфлације и енергетске кризе, готово су једногласни економски стручњаци. Очекује се годишњи раст светске привреде на нивоу од око 4,6 одсто, али аналитичари истичу да би конце могли да помрсе нови економски поремећаји изазвани новом рундом пандемије или продубљивањем кризе у енергетском сектору“ (Радовић, 2022). У наставку, ауторка је истакла три најважнија фактора који представљају највећи изазов за српску економију: кретање инфлације, даљи ток епидемије и енергетска криза. У контексту кретања инфлације, како је Радовић З., истакла, цитирајући проф. Душана Вујовића, некадашњег српског министра финансија и водећег економисту Светске банке: „Постоје опасности да се у наредном периоду покрену сви извори инфлације – како

са стране тражње, тако и са стране понуде, односно трошкова. Након контракције у 2020. години, јавио се притисак потрошачке тражње која је подигнута и мерама државне помоћи, што нас доводи у ситуацију када фискална експанзија почиње да бива проблем. Осим тога, сусрећемо се са елементима поремећаја у снабдевању што доводи до несташица и раста цена у различитим областима. Свему томе се придружила трошковна страна понуде сировина и енергената на светском тржишту”. Тако је објаснио Вујовић и додао да је најважније да се инфлација препозна и заустави у сваком сегменту, јер би то стопирало опоравак или би довело до попуштања мера против вируса (Радовић, 2022).

Пандемија је заустављена. За Републику Србију је важно питање које се тиче енергетске кризе и све оне импликације које са собом носи криза у Украјини и проблемима са снабдевањем гаса из Русије. Ипак, треба напоменути, како истиче Радовић З., цитирајући Горана Радосављевића, директора Института ФЕФА, до сада се енергија увек узимала као дата, али и она се трансформише и постаје ризичнија за процене. Он је указао да поремећаји у енергетици нису нови, али да се они селе са нафтног тржишта, на тржиште електричне енергије.

„У Европи је тренутно просечна цена струје четири пута већа од просека претходних десет година. Такође, гас је готово 16 пута скупљи од прошлогодишњег просека. Постоје процене које говоре да би цео свет достигао просечни ниво развоја Европе, потребно је три пута више енергије, а да би достигао ниво развоја Западне Европе потребно је пет пута више енергије. Нико не зна одакле би та енергија тачно дошла“, објашњава Радосављевић (Радовић, 2022).

Оно што је битно за Републику Србију јесте, поред горенаведеног, да се она сусреће и са другим економским изазовима. Посматрајући контекст питања, сугерише се само на елементе који се тичу безбедносног аспекта. У том смислу, може се говорити о проблемима који се испољавају у следећем:

- Ниска стопа економског раста,
- Проблеми у јавним финансијама,
- Неуређено тржиште рада,
- Недовољна конкурентност,
- Демографски изазови.

Карактеристично је да Србија у последњим годинама има ниску стопу економског раста, што је један од главних изазова за земљу. То нужно намеће потребу привлачења више домаћих и страних инвестиција, побољшање пословног окружења и инфраструктуре, како унапредити образовање и вештине радне снаге. У том смислу, рад нема амбиције да се бави конкретним показатељима стања, јер у врло честим временским интервалима појављују се догађаји који иду у прилог овој тврдњи.

Посебно је питање проблема у јавним финансијама. Државни дефицит и јавни дуг су на високом нивоу, а то може имати негативне последице по стабилност економије. Битно је напоменути да, као решење, треба успоставити одрживу фискалну политику, смањити дефицит и радити на структурним променама које би повећале приходе и смањиле дефицит. „Кључан структурни проблем пословања привреде Србије деценијама уназад су неповољне технолошке карактеристике прерађивачке индустрије. Технолошка структура се често и мењала на неповољан начин, тако да се повећавао удео производње производа нижих фаза прераде. Ретроградне промене генерисале су губитак конкурентности и способности производње производа с вишом додатом вредношћу.

Следствено, бележен је висок дефицит у робној размени са иностранством (Николић, 2020).

Кад је у питању проблем неуређености тржишта, треба истаћи да се Србија суочава са проблемима на тржишту рада, укључујући високу стопу незапослености и ниским платама које варирају зависно од подручја у Републици Србији. Потребно је провести реформе унутар система образовања и обуке, како би се прилагодили захтевима савременог тржишта рада. Такође, треба створити посредне услове за пословање и привлачење инвестиција, што би довело до отварања нових радних места и повећања просперитета. Привлачење инвестиција је дискутабилно питање и досадашња искуства у Србији веома су подложна озбиљној анализи, посебно досадашњој пракси.

Проблем који се тиче конкурентности српске економије спада у приоритетне проблеме и један је од кључних изазова. Србија је свесна да је потребно подстаћи конкуренцију на тржишту, уклонити било какве препреке и ограничења за пословање, како би се повећала ефикасност и иновације у предузећима. Такође је свесна да се треба оријентисати на развој информационих технологија и напредних индустрија, које имају велики потенцијал за раст и извоз. Међутим, ови процеси иду споро и постоји низ пратећих ограничења која ометају реализацију.

Проблем демографских изазова је идентификован и мање-више познат. Србија се сусреће са старећом популацијом и демографским проблемима. Ниска стопа рађања и велики несразмјер између активног и неактивног становништва, могу представљати проблем за пензиони систем и општи економски развој. Треба улагати у програме подршке младим породицама и створити услове за повећање радне снаге и запошљавања младих људи. Ово је постала фраза и наратив, међутим реални ефекти изостају.

Ови изазови су захтевни, али се могу превазићи кроз примену ефикасних економских политика, улагања у образовање и иновације, смањење бирократских препрека и корупције, као и стимулисање привлачења инвестиција и развоја нових индустрија.

2.5. ИЛЕГАЛНА МИГРАЦИЈА И КРИЈУМЧАРЕЊЕ ЉУДИ

„Последњих неколико година“, како је истакао Крунић Р., „свет је заокупљен глобалним проблемом илегалних миграција које се првенствено огледају кроз кријумчарење људи и трговину људима. Владе великог броја земаља улажу напоре у борби против ових појава. Резултат тога су значајни међународни уговори и конвенције којима су се земље потписнице обавезале да ће предузимати мере и међусобно сарађивати на сузбијању кријумчарења и трговине људима. Наша земља је потписник Конвенције из Палерма и допунских протокола који се односе на сузбијање трговине људима и кријумчарење миграната“ (Крунић, 2005: 251–265).

Илегална миграција и кријумчарење људи су озбиљни проблеми с којима се суочава много земаља, укључујући и Републику Србију. Ове активности подразумевају незаконит прелазак граница и превоз људи преко граница без адекватних докумената и дозвола. Такође, илегална миграција се односи на прелазак граница или боравак у земљи без одговарајуће дозволе или документације. Ово може укључивати људе који беже од прогона, рата или сиромаштва, у потрази за бољим животним условима у другим земљама. Илегална миграција може бити изазовна за земље јер може довести до преоптерећења имиграционог система, економских проблема и безбедносних ризика.

Према писању Бјелајац Ђ. Ж., „[...]постоје три основна вида миграција, која се користе у типологији Уједињених нација. То су регуларне миграције, нерегуларне миграције

и миграције избеглица. Ови видови такође се испољавају у миграционим оквирима Републике Србије. Запажа се да је питање легалности или нелегалности појединих миграционих кретања у знатној мери компатибилно са променама у области социо-економских, политичких, демографских и безбедносних дешавања у одређеним друштвима. Међутим, без обзира на дефинисану типологију у пракси се врло често не може повући прецизна линија разграничења која би на недвосмислен начин одвојила регуларне од нерегуларних миграционих токова“ (Бјелајац, 2020).

Бјелајац Ђ. Ж., даље истиче да „[...] илегалне миграције представљају феномен који је све учесталији, а дефинише се најчешће и најједноставније као нелегално досељавање у другу земљу. [...] основа за ову врсту незаконитог понашања јесу разлози у већини случајева економске или политичке природе, [...] људе на ове поступке покрећу снови о бољем животу, здравственој заштити, социјалној сигурности, вишем степену заштите људских права, једном речју угоднијем животном амбијенту који је погодан за решавање породичних и егзистенцијалних проблема. [...] ратне недаће су кроз читаву историју предњачиле у том погледу. У новије време запажена је експанзија илегалних миграција, које се доводе у везу са трговином људима у циљу сексуалне експлоатације, где се жртве илегално транспортују у одређене земље поставши модерне сексуалне робиње“ (Бјелајац, 2020).

Такође, кријумчарење људи је илегална активност која подразумева превоз људи преко граница уз употребу лажних докумената, кријумчарских рута и мрежа, као и искоришћавање људи у сврху проституције, присилног рада или друге облике експлоатације. Кријумчари људи су често организоване криминалне групе које профитирају од рањивости миграната и изазивају ризике по њихову безбедност и добробит. „Трговина људима, како наводи Бјелајац Ђ. Ж., је глобални феномен који интензивно погађа земље у економској и политичкој транзицији и постконфликтном стресу. То није индивидуални феномен, како то лаици обично мисле, који погађа ограничен број људи, већ феномен са дубоким друштвеним и економским импликацијама, коме погодују глобализација и употреба нових технологија“ (Бјелајац, 2020).

Имајући у виду геополитички положај, Република Србија се налази на миграционом путу ка Западној Европи, што је чини подложном илегалној миграцији и кријумчарењу људи. Власти у Србији предузимају различите мере како би сузбиле ове активности. То укључује побољшање граничне контроле, јачање сарадње са другим земљама, размену обавештајних података, борбу против организованих криминалних група и пружање подршке мигрантима који се налазе у земљи.

„Трговина људским бићима у *anti-trafficking* покрету, како наводи Бјелајац Ђ. Ж., предмет је великих расправа. Приступи проблему и одговарајуће стратегије углавном варирају у распону од репресивних стратегија које имају за циљ борбу против организованог криминалитета, илегалних миграција, кријумчарења или проституције, до стратегије чија је сврха пружање подршке женама и промовисање и оснаживање њихових људских права. У том контексту, трговина женама се може посматрати као: морални проблем, проблем организованог криминала, проблем илегалне миграције, проблем јавног реда и мира, проблем радних права и као проблем људских права“ (Бјелајац, 2020).

Међународна сарадња је такође од великог значаја у борби против илегалне миграције и кријумчарења људи. Земље се често удружују како би размениле

информације, спровеле заједничке операције и пружиле подршку у враћању миграната у њихове земље порекла на безбедан и достојанствен начин.

Без обзира на овако широк опсег приступа проблему и међународној сарадњи, ипак главни узрок трговине људима је миграција. Миграција је углавном условљена првенствено због економске и социјалне неједнакости између држава и региона, као и жеље економски запостављених особа за миграцијом из слабије у јачу економију. Људи који живе у земљама у развоју или у земљама у транзицији услед ниског животног стандарда у потрази за послом, намере да склопе брак и друго, неретко постају жртве трговине људима (Бјелајац, 2020).

Република Србија, као транзитна земља на Балканској рути, суочава се с изазовом илегалне миграције и кријумчарења људи. Ова ситуација је посебно била изражена током мигрантске кризе која је започела 2015. године. Тада су хиљаде миграната, углавном из земаља Блиског истока и Африке, пролазиле кроз Србију у покушају да стигну до земаља Западне Европе.

Влада Србије је предузела одређене мере како би се сузбила илегална миграција и кријумчарење људи. То укључује јачање граничне контроле, сарадњу са међународним организацијама као што су Фронтекс и Међународна организација за миграције (ИОМ), побољшање законодавства и спровођење истрага против кријумчара. Такође су успостављени центри за смештај миграната у којима се пружа привремени смештај, храна и медицинска помоћ.

С обзиром на велики број миграната који пролазе кроз Србију, проблем илегалне миграције и кријумчарења људи и даље постоји. Решавање овог проблема захтева координиране напоре међународне заједнице, укључујући сарадњу између земаља порекла, транзита и одредишта миграната. Такође је важно да се адресирају основни узроци миграције, као што су сиромаштво, ратови и политичка нестабилност, како би се смањила потреба за илегалном миграцијом.

У борби против илегалне миграције и кријумчарења људи, кључно је осигурати заштиту људских права миграната, пружити им адекватну подршку и приступ процедурама за азил. Такође је потребно радити на едукацији и свести јавности о овом питању, како би се смањила дискриминација и негативни стереотипи према мигрантима.

Међутим, илегална миграција и кријумчарење људи су комплексни проблеми који захтевају свеобухватне и дугорочне мере на националном, регионалном и глобалном нивоу. Поред јачања граничне контроле и репресивних мера, важно је радити на адресирању основних узрока миграције, побољшању услова живота у земљама порекла миграната, пружању заштите и подршке мигрантима и јачању међународне сарадње у решавању ових питања.

Улога међународне заједнице, укључујући UNHCR (Високи комесаријат УН за избеглице) и ИОМ (Међународна организација за миграције), такође је од велике важности у пружању помоћи и подршке земљама попут Србије у суочавању с овим изазовима.

ЗАКЉУЧАК

Безбедносни изазови Републике Србије у актуелном тренутку сукоба Истока и Запада су веома сложени и комплексни. Та сложеност и комплексност произилази из чињенице да се Република, својим геополитичким положајем, налази у таквој ситуацији и близини актуелног сукоба, који је посебно индикативан кроз рат у Украјини.

Истовремено се Република Србија налази у незавидном положају са нерешеним статусом Косова о Метохије, проблемима економије, енергије, мигрантском кризом и неравно је ту присутна и информациона компонента.

Познато је, да би се адекватно одговорило безбедносним изазовима и креирале адекватне стратегије, да треба свеобухватно анализирати безбедносне изазове и сагледати њихове импликације на све важне аспекте државе и на тај начин деловати у оквиру међународних односа и на простору државе као целине.

Констатовано је да геополитички положај Републике Србије представља централно место безбедносних изазова са свим добрим и лошим својствима и импликацијама које може имати на даљи развој Републике Србије. То је истовремено урађено и са осталим безбедносним изазовима који су разматрани у раду.

На крају се може констатовати у целини, да идентификовани безбедносни изазови у актуелном тренутку сукоба Истока и Запада су комплексни и приоритетни за државу и њено руководство. Успешно пројектовање стратегије суочавања са наведеним изазовима представља елемент за безбедан и миран развој Републике Србије.

ЛИТЕРАТУРА

- “Сл. гласник РС”, б. 6. (2019, јули 10.). *Закон о информационој безбедности*. Преузето са Параграф: www.paragraf.rs
- Кешански, И. (2023, јули 02). *СВЕТ СЕ УМОРИО ОД АМЕРИЧКОГ МОРАЛИСАЊА*” Стручњак за Русију објашњава како је рат у Украјини истакао ПАД МОЋИ САД И ЊЕНЕ ГРЕХОВЕ. Преузето са Блиц: <https://www.blic.rs/vesti/svet/fiona-hil-rat-u-ukrajini-je-razotkrio-pad-sad/fzef7nj>
- Кутлешић, В. М. (2019, јули 10.). *О НЕКИМ МОДЕЛИМА ЗА РЕШЕЊЕ СТАТУСА*. Преузето са Страни правни живот: <https://www.stranipravnizivot.rs/index.php/SPZ/article/view/733>
- Бјелајац, Ж. Ђ. (2020., април). *Илегалне миграције као део изазова са којима се Република Србија суочава на путу према европским интеграцијама*. Преузето са ResearchGate: https://www.researchgate.net/publication/341050800_ILLEGAL_MIGRATION_AS_P: <https://www.researchgate.net/publication/341050800>
- Влада РС. (2017, мај 30). *Стратегија развоја информационе безбедности*. Преузето са Службени гласник: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2017/53/1/reg>
- Вученовић, В. (2021, новембар 11). *ГЕОПОЛИТИЧКИ ПОЛОЖАЈ СРБИЈЕ – ИЗАЗОВИ И ПРЕТЊЕ*. Преузето са Културни центар Новог Сада: https://www.kcns.org.rs/agora/geopoliticki-polozaj-srbije-izazovi-i-pretnje/#search_modal
- Крунић, Р. (2005.). *Илегалне миграције-кријумчарење људи и трговина људима. Безбедност*, 251-265.
- Николић, И. (2020., август 06.). *Техничка (не)ефикасност прерађивачке индустрије Србије у периоду 2010-2018-какав је ефекат страних инвестиција?* Преузето са Институт друштвених наука: www.idn.org.rs
- Радовић, З. (2022., јануар 15.). *Три кључна економска изазова очекују нас током 2022. од чега ће зависити опоравак светске и српске привреде*. Преузето са Euronews Serbia: <https://www.euronews.rs/biznis/biznis-vesti/31710/tri-kljucna-ekonomaska-izazova-ocekuju-nas-tokom-2022-od-cega-ce-zavisiti-oporavak-svetske-i-srpske-privrede/vest>
- Стојановић, С. (2018, јуни 22.). *Информациона безбедност - примена закона*. Преузето са Институт за економску дипломатију: <https://www.econom-icdiplomacy.co.rs/course/informaciona-bezbednost/>
- Хелсиншки одбор, З. (2008, септембар). *Заборављени свет - енклаве на Косову*. Преузето са Хелсиншки одбор: [hrome-extension://efaidnbmnnnibpccajpcglclefindmkaj/https://www.helsinki.org.rs/serbian/doc/НО%20Izvestaj%20KOSOVO%20enklave.pdf](http://home-extension://efaidnbmnnnibpccajpcglclefindmkaj/https://www.helsinki.org.rs/serbian/doc/НО%20Izvestaj%20KOSOVO%20enklave.pdf)

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

327(100)(082)

НАУЧНА конференција Безбједносни изазови, ризици и
пријетње у процесу настајања новог свјетског поретка (2023 ;
Бања Лука)

Зборник радова / Научна конференција Безбједносни
изазови, ризици и пријетње у процесу настајања новог свјетског
поретка, Бања Лука, 21. 9. 2023. ; [главни и одговорни уредник
Жарко Ђулибрк]. - Бања Лука : Независни универзитет :
Факултет за безбједност и заштиту, 2023 (Бања Лука : Графид). -
395 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 300. - Библиографија уз сваки рад.

ISBN 978-99955-23-78-7

COBISS.RS-ID 139391489